

ISSN 0354-8759

*Beogradska
defektološka
škola*

*Belgrade School of
Special Education
and Rehabilitation*

Vol. 25, No. 2 (2019)

Ranije – before: DEFEKTOLOŠKA TEORIJA I PRAKSA (1977-1995)
Ranije – before: SPECIJALNA ŠKOLA (1952-1977)

Beogradska defektološka škola

Izdavači:

Društvo defektologa Srbije & Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju

Za izdavače:

Siniša Ranković, predsednik Upravnog odbora
prof. dr Snežana Nikolić, dekan

Uređivački odbor:

prof. dr Nadica Jovanović Simić, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; *prof. dr Nenad Glumbić*, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; *prof. dr Lelia Kiš-Glavaš*, Sveučilište u Zagrebu – Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Hrvatska; *prof. dr Špela Golubović*, Univerzitet u Novom Sadu – Medicinski fakultet, Srbija; *prof. dr Goran Ajdinski*, Univerzitet „Sv. Kiril i Metodij” – Filozofski fakultet, Makedonija; *prof. dr Rea Fulgosi-Masnjak*, Sveučilište u Zagrebu – Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Hrvatska; *prof. dr Jasna Bajraktarević*, Univerzitet u Sarajevu – Pedagoški fakultet, Bosna i Hercegovina; *prof. dr Vladimir Trajkovski*, Univerzitet „Sv. Kiril i Metodij” – Filozofski fakultet, Makedonija; *prof. dr Mile Vuković*, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; *prof. dr Srboljub Đorđević*, Univerzitet u Nišu – Učiteljski fakultet u Vranju, Srbija; *prof. dr Fadilj Eminović*, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; *prof. dr Branka Jablan*, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; *prof. dr Danijela Ilić-Stošević*, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; *prof. dr Mirjana Japundža-Milisavljević*, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; *prof. dr Branislav Brojčin*, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; *prof. dr Jasmina Karić*, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; *prof. dr Edina Šarić*, Univerzitet u Tuzli – Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Bosna i Hercegovina; *doc. dr Janez Drobnič*, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, Slovenija; *prof. dr Nataša Dragašević Mišković*, Univerzitet u Beogradu – Medicinski fakultet, Srbija; *doc. dr Renata Pinjatela*, Sveučilište u Zagrebu – Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Hrvatska; *prof. dr Nebojša Macanović*, Univerzitet u Banjoj Luci – Fakultet političkih nauka, Bosna i Hercegovina; *dr Nikoleta Gutvajn*, naučni saradnik, Institut za pedagoška istraživanja, Srbija; *dr Milena Milićević*, naučni saradnik, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Srbija; *prof. dr Gordana Nikolić*, Univerzitet u Novom Sadu – Pedagoški fakultet u Somboru, Srbija; *prof. dr Dragana Stanimirović*, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; *doc. dr Slavica Pavlović*, Sveučilište u Mostaru – Fakultet prirodoslovnih i odgojnih znanosti, Bosna i Hercegovina; *doc. dr Mirjana Đorđević*, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; *doc. dr Haris Memišević*, Univerzitet u Sarajevu – Pedagoški fakultet, Bosna i Hercegovina.

Glavni i odgovorni urednik:

dr Srećko Potić

Tehnički sekretar:

Radomir Leković

Tiraž: 150

Jezička redakcija teksta i prevod:

Jasmina Stojanović

Štampa: BIG štampa, Beograd

ISSN 0354-8759

Uredništvo:

„Beogradska defektološka škola”, Kosovska 8/1, 11000 Beograd,
Srbija; e-mail: bds.casopis@gmail.com
Casopis izlazi tri puta godišnje.

Belgrade School of Special Education and Rehabilitation

Publishers:

Special Educators and Rehabilitators Association of Serbia
& University of Belgrade – Faculty of Special Education and
Rehabilitation

For Publishers:

Siniša Ranković – Chairman of the Board
Snežana Nikolić, Professor – Dean

Editorial Board:

Nadica Jovanović Simić, PhD, Professor, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; *Nenad Glumbić*, PhD, Professor, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; *Lelija Kiš-Glavaš*, PhD, Professor, University of Zagreb – Faculty of Education and Rehabilitation Sciences, Croatia; *Špela Golubović*, PhD, Professor, University of Novi Sad – Medical Faculty, Serbia; *Goran Ajdinski*, PhD, Professor, SS. Cyril and Methodius University in Skopje – Faculty of Philosophy, Macedonia; *Rea Fulgosi-Masnjak*, PhD, Professor, University of Zagreb – Faculty of Education and Rehabilitation Sciences, Croatia; *Jasna Bajraktarević*, PhD, Professor, University of Sarajevo – Faculty of Educational Sciences, Bosnia and Herzegovina; *Vladimir Trajkovski*, PhD, Professor, SS. Cyril and Methodius University in Skopje – Faculty of Philosophy, Macedonia; *Mile Vuković*, PhD, Professor, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; *Srboljub Đorđević*, PhD, Professor, University of Niš, Teacher-Training Faculty of Vranje; *Fadilj Eminović*, PhD, Associate Professor, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; *Branka Jablan*, PhD, Professor, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; *Danijela Ilić-Stošević*, PhD, Professor, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; *Mirjana Japundža-Milislavljević*, PhD, Professor, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; *Branislav Brojčin*, PhD, Associate Professor, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; *Jasmina Karić*, PhD, Professor, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; *Edina Šarić*, PhD, Associate Professor, University of Tuzla – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Bosnia and Herzegovina; *Janez Drobnič*, PhD, Assistant Professor, University of Primorska – Faculty of Education, Slovenia; *Nataša Dragašević Mišković*, PhD, Associate Professor, University of Belgrade – School of Medicine, Serbia; *Renata Pinjatela*, PhD, Assistant Professor, University of Zagreb – Faculty of Education and Rehabilitation Sciences, Croatia; *Nebojša Macanović*, PhD, Associate Professor, University of Banja Luka – Faculty of Political Sciences, Bosnia and Herzegovina; *Nikoleta Gutvajn*, PhD, Research Fellow, Institute for Educational Research, Serbia; *Milena Milićević*, PhD, Research Fellow, Institute of Criminological and Sociological Research, Serbia; *Gordana Nikolić*, PhD, Associate Professor, University of Novi Sad – Faculty of Education in Sombor, Serbia; *Dragana Stanimirović*, PhD, Associate Professor, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; *Slavica Pavlović*, PhD, Assistant Professor, University of Mostar – Faculty of Science and Education, Bosnia and Herzegovina; *Mirjana Đorđević*, PhD, Assistant Professor, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; *Haris Memišević*, PhD, Assistant Professor, University of Sarajevo – Faculty of Education, Bosnia and Herzegovina.

Editor-in-Chief:

Srećko Potić, PhD

Technical Secretary:

Radomir Leković

Circulation: 150

Proofreading and Translation:

Jasmina Stojanović

Printing: BIG štampa, Belgrade

ISSN 0354-8759

"Belgrade School of Special Education and Rehabilitation",
Kosovska 8/1, 11000 Belgrade, Serbia;
e-mail: bds.casopis@gmail.com
Published three times a year.

Príkaz knjige: Pedagoška psihologija
Autorke: Marina Arsenović-Pavlović,
Slobodanka Antić, Zorana Jolić-Marjanović

Marina RADIĆ ŠEŠTIĆ*

Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija

Arsenović-Pavlović, M., Antić, S., & Jolić-Marjanović, Z. (2107). *Pedagoška psihologija*. Beograd: Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju.

Uvod

Knjiga „Pedagoška psihologija” je delo dr Marine Arsenović-Pavlović (Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, u penziji), dr Slobodanke Antić (Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju) i dr Zorane Jolić-Marjanović (Univerzitet u Beogradu – Filozofski fakultet, odeljenje za Psihologiju). Knjiga je univerzitetski udžbenik sa priručnikom za vežbe čiji je izdavač Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju – Izdavački centar (ICF). Godina izdavanja udžbenika je 2017. Udžbenik je napisan na 598 strana, u sedam poglavlja, sa 25 priloga, zadacima za vežbanje, rečnikom, literaturom i indeksom pojmova.

Struktura udžbenika se sastoji od sledećih poglavlja: Predmet i metode Pedagoške psihologije i uticaj različitih škola na obrazovne sisteme; Učenje; Psihologija onoga ko uči; Psihologija nastavnika; Obrazovna delatnost u realnom društvenom kontekstu; Evaluacija obrazovnog sistema; Krizna pedagogija i promene u obrazovnom sistemu; Prilozi; Literatura i Indeks imena.

---

* Marina Radić Šestić, marinaradicsestic@gmail.com

Predgovor

Predgovor je veoma značajan deo udžbenika jer, kako kaže Ženet (Genette, 1995), funkcija predgovora je da „osigura ispravno čitanje teksta“, da čitača upozna sa vizijom i okvirima od kojih polaze autori.

U predgovoru, autorke udžbenika „Pedagoška psihologija“ definišu oblast *nove* (krizne) pedagoške psihologije tako što dekonstruišu oficijalnu psihologiju, defektologiju, pedagogiju. Dekonstrukcija nema za cilj da rastavlja, razgrađuje, razlaže ili ruši, već nasuprot, ona predstavlja sistem analize i kritike koja otkriva razlike između strukture, kvaliteta i osnove značenja subjekata pedagoške psihologije.

Nova krizna pedagogija razmatra odnos odrasli–dete (učitelj–učenik) kao interakciju i komunikaciju u kojoj najbolje rezultate u radu sa decom daju partnerski i recipročni odnosi. Krajnosti kao što su pedocentrizam ili adultocentrizam u obrazovanju treba izbegavati. Sledeći problem koji autorke navode je kurikulocentričnost našeg obrazovnog sistema koji u centar obrazovanja stavlja nastavne programe i planove, dok se znanja o detetu, oblici učenja i podučavanja marginalizuju.

Neophodna reforma obrazovanja podrazumeva velika materijalna i finansijska ulaganja u obrazovanje budućih nastavnika, a posebno defektologa, modernizovanje nastavnih programa, metodike nastave osavremeniti znanjima o detetu i njegovim potrebama, o ulozi žene u vaspitanju, obrazovanju i rehabilitaciji osoba sa ometenošću, poboljšati kvalitet udžbenika i radne uslove za nastavnike i studente, smanjiti broj studenata u grupama za vežbe, uložiti finansijska sredstva u baze u kojima studenti stiču praktična iskustva.

Poglavlja

Prvo poglavlje se bavi definisanjem predmeta i metoda Pedagoške psihologije i uticajem različitih škola i pravaca na obrazovne sisteme. Veoma je obimno (117 strana) i razmatra moralnu odgovornost u sticanju i konstruisanju znanja, etičnost istraživanja osetljivih grupa, istraživanje u Pedagoškoj psihologiji (eksperimentalno, akciono, tehnike istraživanja, testovi, sociometrija itd.).

Učenje je tema drugog poglavlja (73 strana). Nakon definisanja procesa učenja, problema odnosa učenja i urođenih faktora, osnovnih i prelaznih oblika učenja, verbalnog učenje, planiranog ili vođenog učenja, učenja lavi-rinta i motornih radnji, autorke se bave oblicima socijalnog učenja i oblicima učenja značajnih za decu i odrasle koji imaju neku vrstu ometenosti.

Psihologija onoga ko uči je obrađena u trećem poglavlju (110 strana) kroz teme koje se odnose na inteligenciju, gotovost deteta za polazak u školu, problematičnu decu za nastavnike i pložaj dece i mladih u Srbiji. Autorke su posebnu pažnju obratile na psihologiju dece ometene u razvoju (decu iz osetljivih društvenih grupa, zlostavljanu i zanemarenu decu, decu sa govornim smetnjama, decu sa specifičnim smetnjama u učenju, hiper i hipoaktivnu decu, bolesnu i bolešljivu...).

Psihologija nastavnika je tema četvrtog poglavlja (27 strana) koja polazi od reforme samih nastavnika: staviti dete u centar obrazovnog sistema i nauke o obrazovanju, socijalizacije nastavnika. Razmatrani su nazivi za nastavničku profesiju, koncepcije o ulozi nastavnika, kompetencije budućih nastavnika, nove uloge defektologa u procesu transformacije specijalnih škola i preopterećenost nastavnika i "burn out".

Peto poglavlje se bavi obrazovnom delatnošću u realnom društvenom kontekstu na 65 strana. Polazi od strukture obrazovne delatnosti, deteta koje je centar izučavanja i obrazovnog sistema, ciljeva obrazovanja, psihološkog zlostavljanja u institucijama, feminizacije obrazovnog sistema, a završava pitanjem da li je moguća najveća promena u školi: inkluzija svakog pojedinačnog deteta?

Sledeći izazovi koji su definisani u šestom poglavlju (45 strana) odnose se na evaluaciju obrazovnog sistema. Izazovi se ogledaju u sistematskom praćenju kvaliteta i pravednosti obrazovanja, društvenim nejednakostima, opterećenosti učenika školom, izostajanju učenika iz nastave, osipanju učenika i problemima merenja znanja učenika.

Sedmo poglavlje predstavlja kulminaciju u vidu krizne pedagogije i mogućih promena u obrazovnom sistemu (19 strana).

Na kraju udžbenika dati su veoma korisni prilozi.

Umesto zaključka

Tematska struktura udžbenika „Pedagoška psihologija” je veoma široka – pokreće obilje problema i pitanja, delom standardnih za pedagošku psihologiju, ali i mnogo novih, pretežno multidisciplinarnih, teorijskih i stručno-aplikativnih.

Bez obzira na obim i tematsku širinu, sadržaj je veoma podsticajan, kako za studente dodiplomske i postdiplomske nastave, tako i za praktičare angažovane na projektima, seminarima, radionicama... To je udžbenik koji svojim sadržajem odslikava aktuelno stanje i perspektive u teoriji i praksi pedagoškog rada u inkluzivnoj školi... Obrađuje brojne teme koje se odnose na žene, decu, različite stručnjake, starije osobe i osobe sa različitim vrstama ometenosti, tzv. marginalne grupe.

Tokom celog udžbenika autorke podstiču na kritičko preispitivanje onih koji ga koriste, na sagledavanje različitih viđenja problema u pedagogiji, psihologiji, defektologiji, pedagoškoj psihologiji, društvu i visokom obrazovanju kadrova koji će moći menjati stanje na terenu stečenim znanjem na studijama. Nijednog čitaoca neće ostaviti ravnodušnim, jer podstiče na razmišljanje i razmatranje različitih tema.

Literatura

Genette, G. (1997). *Paratexts: Thresholds of Interpretation*. Cambridge: Cambridge University Press.